

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
THE NEEDS ASSESSMENT AND THE ADMINISTRATIVE GUIDELINES FOR
EXCELLENCE SCHOOLS ADMINISTRATIVE UNDER THE PHITSANULOK
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ชุตินันท์ แจ่มจันทร์¹, จิติมา วรรณศรี²

Chutinan Jamjan¹, Jitima Wannasri²

Corresponding Author E-mail: Chutinanj66@nu.ac.th

Received: Jan 27, 2025; Revised: Mar 16, 2025; Accepted: Mar 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และ ครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 101 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 105 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและจัดลำดับความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 5 คน ได้มาใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร 2. แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ผู้บริหารควรมีวิธีการปฏิบัติตนที่จะชี้นำทิศทางการองค์กร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และมีระบบการกำกับดูแลสถานศึกษามีความยั่งยืน

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ, การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Student in master of Education degree, Education Administrators, Naresuan University

²อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Advisor, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

This research aimed to 1) study the needs for school administration towards excellence in schools under the Phitsanulok Provincial Administrative Organization, and 2) study the guidelines for promoting school administration towards excellence in schools under the Phitsanulok Provincial Administrative Organization. Step 1: studied of the needs for school administration towards excellence. The group of informants included administrators and teachers of schools under the Phitsanulok Provincial Administrative Organization in the 2024 academic year, total 105 people, selected through purposive selection, divided into 4 schools administrators and 101 teachers. The instrument was a questionnaire. The data were analyzed using the mean, standard deviation, and ranking needs. Step 2: studied of school administration guidelines towards excellence in schools under the Phitsanulok Provincial Administrative Organization. The group of informants included 5 qualified persons who were selected through purposive selection. The instrument was an interview. The data were analyzed using content analysis. The research results were found as follows:

1. Overall, the current condition of promotion of educational management towards excellence was at moderate level. Overall, the desirable state of promoting educational management towards excellence in these schools was at the highest level, with the area of leadership and organizational management was the highest average score. 2. Guidelines for promoting the administration of educational institutions towards excellence found that administrators should have methods of conduct that will guide the direction of the organization, set visions, values and transmit them to personnel, create a school culture that promotes learning and have a supervision system to ensure the sustainability of the school.

Keywords : Needs Assessment, The Administrative Guidelines, Excellence School for Excellence

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศพยายามสร้างกระบวนทัศน์ การพัฒนาภายใต้การเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติของสังคม สิ่งที่ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด คือจะมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเองมีความเป็นเลิศในทุก ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายสำคัญในการให้โรงเรียนในสังกัดนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ OBECQA ไปประยุกต์ใช้ โดยการเทียบเคียงให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการของโรงเรียน และเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกฎเกณฑ์สำคัญที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพนั้น คือ คุณภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2565 – 2568) โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก มีนโยบายที่จะพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่ต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลโครงการกิจกรรมจากแผนพัฒนาการศึกษา (2566 - 2570) พบว่า การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาได้รับค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ แต่เป็นการใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาครูค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศและเป็นต้นแบบที่ดีที่สุด (รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. 2567)

จากปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาดังกล่าว การบริหารสู่ความเป็นเลิศจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอน ครู นักเรียนและผลลัพธ์ด้านอื่น ๆ โดยมีกระบวนการวางแผนและการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จนกลายเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา นำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) และรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (Thailand Quality Award) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก สำหรับนำไปวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ และยกระดับคุณภาพการศึกษาการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชนเป็นแบบอย่างในการนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ (2563 : 30) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษาการปกครองนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย และอื่น ๆ

ปรัตถกรณ์ กองนาคู (2564 : 15) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ผู้บริหารทางการศึกษาใช้ในกิจกรรมทางการศึกษาและเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน การวางแผน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลร่วมมือกันพัฒนาและให้บริการทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อให้มีพัฒนาการทางด้านความรู้ ความสามารถ ทศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมและคุณค่าต่าง ๆ ตามรูปแบบของการศึกษาประเภทต่าง ๆ ให้มีคุณภาพในสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560 : 88) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่เป็นระบบใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพที่เป็นจริงไปยังสภาพที่พึง

สุวิมล ว่องวานิช (2562 : 62-64) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง โดยจะใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การประเมินความต้องการจำเป็น คือ เครื่องมือในการบริหารที่หรือกระบวนการที่ช่วยในการจัดลำดับความสำคัญในความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสภาพที่ต้องการนำมาสู่การจัดลำดับความสำคัญเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศ

สุธาสินี พลอยขาว (2563 : 30) กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง สภาพลักษณะหรือการกระทำ ซึ่งทำให้ทำงานมีคุณภาพสูง บรรลุวัตถุประสงค์ระดับดีเยี่ยม สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่นได้

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2564) กล่าวว่า ปัจจุบัน ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชน ได้เผชิญกับสถานการณ์ท้าทายหลายเรื่อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและประชากร เทคโนโลยีและนวัตกรรม การแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้นการปรับตัวสู่ความเป็นเลิศ จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอด ความมั่นคง และความยั่งยืนของทุกองค์กร

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา จึงเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สามารถทำให้องค์กรสามารถแข่งขันในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความอยู่รอดของสถานศึกษา

องค์ประกอบของความเป็นเลิศ

จิตติมา วรรณศรี (2566 : 154-156) เสนอ แนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. การนำสถานศึกษา ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนที่จะชี้นำทิศทางการองค์กร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และถ่ายทอดสู่บุคลากร เพื่อให้บรรลุพันธกิจของสถานศึกษา

2. การวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษาควรมีการวางแผนกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาแบบพลิกโฉมและท้าทาย เพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลตามที่กำหนด

3. มุ่งเน้นผู้เรียน มีการสร้างให้เกิดความผูกพันของผู้เรียนหรือผู้รับบริการต่อสถานศึกษา เพื่อความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

4. การวัดผลและการจัดการความรู้ สถานศึกษาดำเนินการทบทวนหรือวัดผลดำเนินงานหรือความสำเร็จของสถานศึกษา นำผลการวัดไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติให้พร้อมใช้งาน

5. การบริหารและพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์อัตรากำลังของบุคลากร มีการประเมินทักษะสมรรถนะ และจัดการให้บุคลากรทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่จากสมรรถนะของบุคลากร

6. ออกแบบพัฒนากระบวนการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรคิดค้น ออกแบบ ปรับปรุงวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ที่จะยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา

7. ผลลัพธ์สถานศึกษา ผลที่เกิดขึ้นประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยสามารถพิจารณาจากหลายด้าน อาทิ ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน ผลลัพธ์การดำเนินงาน ผลลัพธ์ด้านครูบุคลากร ผลลัพธ์ด้านผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น

คณะอนุกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEX) (2567) ระบุถึง เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) ลูกค้า 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยดำเนินงานให้เป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา และความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวคิดของ อุดม ชูสิวรรณ (2559), สุรียา ห้าวหาญ (2558), ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ (2560), ประเสริฐ สำเภารอด (2560), อร่าม วัฒนะ (2561), ชัยวัฒน์ วาทะวัฒนะ (2562), Norazila Osman and Kamarul Bahari Yaakub (2020), ศรีรัก ผลามธากุล (2564), ชนิดา ปากหวาน (2565), สุนทร ลาวัลย์ (2565), จิติมา วรรณศรี (2566), EdPEX (2567), (OBECQA) (2565), Thailand Quality Award (2567) พบว่ามี 7 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร** หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติตนที่เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีคุณลักษณะของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศโดยการนำของผู้บริหาร

2. **ด้านการวางแผนกลยุทธ์** หมายถึง กระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก มีการทบทวน ปรับเปลี่ยนเป้าหมายคุณภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

3. **ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน** หมายถึง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน มีการวางแผนจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการประเมินความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

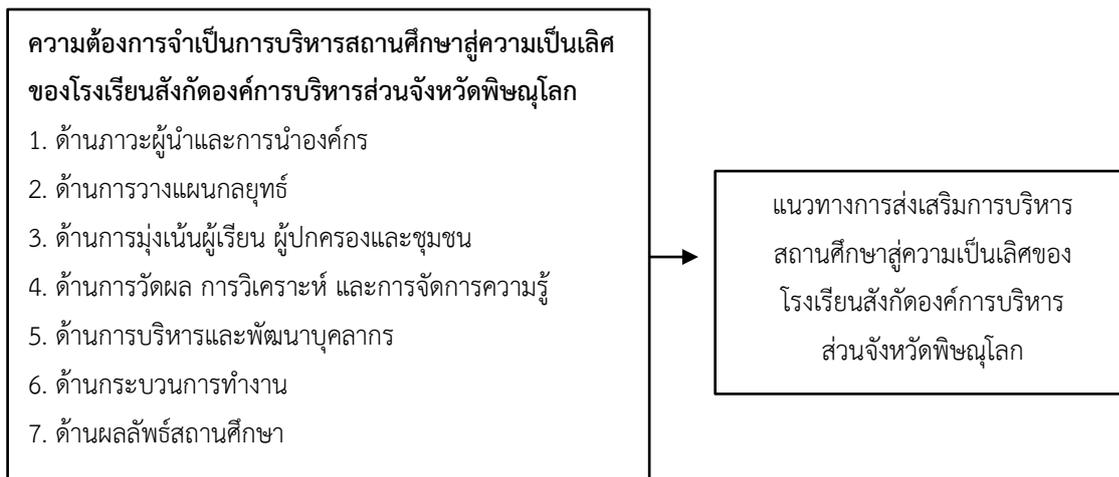
4. **ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้** หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการทบทวนหรือวัดผลดำเนินงานหรือความสำเร็จของสถานศึกษา และนำผลการวัดผล วิเคราะห์ ข้อมูลไปใช้เป็นฐานข้อมูล สารสนเทศที่พร้อมใช้งาน นำผลไปปรับปรุง สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

5. **ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร** หมายถึง กระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมครูให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองสามารถสร้างองค์ความรู้หรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต

6. **ด้านกระบวนการทำงาน** หมายถึง กระบวนการทำงานของสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารและการจัดการที่เน้นคุณภาพ มุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นหลักผ่านการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มให้กับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

7. **ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา** หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหรือประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากหลายด้าน อาทิ ผลลัพธ์ด้านการนำองค์กร ผลลัพธ์ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลลัพธ์ด้านบุคลากร หรือผลลัพธ์ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์อื่น ๆ ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 105 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 101 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชื่อโรงเรียน ตำแหน่ง และสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 7 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม ซึ่งมีการระบุวันรับคืนแบบสอบถามคืน จำนวน 105 ฉบับ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จำนวน 105 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 105 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
3. วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก โดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช. 2562 : 279) ซึ่งเป็นการหาผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยมีสูตรในการคิดคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = \frac{I-D}{D}$$

PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (Importance)

D หมายถึง สภาพปัจจุบันในปัจจุบัน (Degree of success)

โดยข้อที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} สูงแสดงว่ามีความต้องการจำเป็นระดับสูง มากกว่าข้อรายการที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} ต่ำ ซึ่งข้อที่มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง จะต้องให้ความสำคัญและต้องได้รับการแก้ไขก่อนตามลำดับ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบตอบสนองคู่ (Dual response)

4. จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมในการบริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกในขั้นตอนที่ 1 โดยการเลือกจากข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ที่มีค่า

สูงที่สุด ในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการทำงานด้านบริหารการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 คน
2. เป็นศึกษานิเทศก์ ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ด้านบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวคิด OBECQA มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
3. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ ประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศหรือโรงเรียนที่ได้รับรางวัลประกันคุณภาพ (QA AWARD) หรือรางวัลต่าง ๆ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยนำองค์ประกอบ 7 ด้าน นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 7 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ตลอดจนติดต่อกันนัดหมายกำหนดการสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและทำการบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ระหว่างวันที่ 22 เดือน ตุลาคม 2567 ถึงวันที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากวิธีการจดบันทึกและการบันทึกวีดีโอ มาจัดพิมพ์เป็นข้อมูล
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		ระดับ	PNI Modified	อันดับที่
		μ	σ	ระดับ	μ	σ			
1	ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร	2.93	0.33	ปานกลาง	4.87	0.14	มากที่สุด	0.663	1
2	ด้านการวางแผนกลยุทธ์	2.94	0.31	ปานกลาง	4.82	0.20	มากที่สุด	0.598	2
3	ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน	2.92	0.28	ปานกลาง	4.55	0.23	มากที่สุด	0.557	3
4	ด้านการวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้	3.35	0.37	ปานกลาง	4.86	0.14	มากที่สุด	0.450	6
5	ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร	3.55	0.63	มาก	4.84	0.13	มากที่สุด	0.495	5
6	ด้านกระบวนการทำงาน	3.18	0.37	ปานกลาง	4.82	0.18	มากที่สุด	0.517	4
7	ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา	3.46	0.34	ปานกลาง	4.82	0.20	มากที่สุด	0.393	7
รวม		3.33	0.60	ปานกลาง	4.80	0.17	มากที่สุด	0.566	

จากตาราง 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.33$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$) รองลงมา คือ ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.346$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.92$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$) รองลงมา คือ ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.86$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$)

ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม เท่ากับ 0.566 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร ($PNI_{modified} = 0.663$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ มีดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.598$) และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.393$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการ

รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้บริหารนับว่าเป็นหัวใจหลัก ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในงานวิชาการ เข้าใจบริบทของสถานศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2.2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ พบว่า ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการพัฒนา โดยต้องมีการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมและตอบสนองต่อความท้าทายในแต่ละช่วงเวลา

2.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็น พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้เรียนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนในระยะยาว

2.4 ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผู้บริหารควรดำเนินการวิเคราะห์ตัวชี้วัดอย่างเป็นระบบและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ควรดำเนินการทบทวนผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จของสถานศึกษา และนำผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

2.5 ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้และนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการใช้กลยุทธ์และวิธีการที่หลากหลาย พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมผ่านการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการเข้า

2.6 ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้บริหารควรออกกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างประสิทธิผลในด้านการพัฒนาครู นักเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสมกับขนาดและภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความชัดเจนและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.7 ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาควรร่วมมือกันพัฒนาจุดเด่นและขับเคลื่อนการพัฒนาให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศ โดยการเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และชุมชน ด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาจุดเด่นเฉพาะด้าน โดยการศึกษาและวิเคราะห์จุดแข็งที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นอภิปราย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาในทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในงานวิชาการและการบริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำ สอดคล้องกับผลวิจัยของสุนทร ลาวัลย์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกรณีศึกษา โรงเรียนกัลปยานวัตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า ด้านการนำองค์กร คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดขององค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงในทิศทางบวกต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน

โดยจะต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนในภาพรวม เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา คือ ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรมีความพึงพอใจในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสถานศึกษา ทั้งผลลัพธ์ด้านบรรยากาศการทำงาน ด้านสวัสดิการบุคลากร และอีกหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับจิตติมา วรณศรี (2566) ได้ให้ความเห็นว่า ผลลัพธ์สถานศึกษาสามารถพิจารณาจากหลายด้าน อาทิ ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน ผลลัพธ์การดำเนินงาน ผลลัพธ์ด้านครูบุคลากร เป็นต้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

2.1 ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร พบว่า ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในงานวิชาการ และการบริหารสถานศึกษา โดยจะต้องรู้และเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โดยสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารเป็นผู้นำองค์กรต้องมีการวางแผนการบริหาร การจัดโครงสร้างการบริหาร การควบคุมการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์และการวางแผนพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจิตติมา วรณศรี (2566) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิธีการปฏิบัติตนที่จะชี้นำทิศทางการบริหาร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และถ่ายทอดสู่บุคลากร ผู้รับบริการ สร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และนวัตกรรม และมีระบบการกำกับดูแลให้สถานศึกษามีความยั่งยืน

2.2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ พบว่า ผู้บริหารควรวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษาก่อนการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมของสถานศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงจุด ซึ่งผู้บริหารยุคใหม่จึงมีความจำเป็นจะต้องรู้จักนำแนวคิดใหม่ทางการบริหารการศึกษามาใช้ในการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า องค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์นั้นเกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะประสบผลสำเร็จไปสู่คุณภาพและมาตรฐานจะต้องเกิดจากการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ โดยยึดความเป็นเลิศในการให้บริการเป็นเป้าหมายหลัก

2.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ผู้บริหารควรวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมถึงการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดนั้นมี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านเครือข่ายความร่วมมือการดำเนินการใด ๆ ของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จมีคุณภาพและมาตรฐานสู่ความเป็นเลิศนั้นจะต้องใช้กระบวนการหลากหลายวิธี มีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมือการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

2.4 ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการทบทวนหรือวัดผลดำเนินงานหรือความสำเร็จของสถานศึกษา และนำผลการวัดผล วิเคราะห์ ข้อมูลไปใช้เป็นฐานข้อมูล สารสนเทศที่พร้อมใช้งานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ มีการจัดการความรู้ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วาหะวัฒนะ (2562) ได้ทำการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านวัดผลการจัดการความรู้

เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงในทิศทางบวกต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งจึงมีภาระหน้าที่หลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ทุกคนได้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน

2.5 ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร หมายถึง แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาความเป็นเลิศ กระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมครูให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคตและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จิตมา วรณศรี (2566) ได้ให้ความเห็นว่า แนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์หัตถ์รากล้างของบุคลากร มีการประเมินทักษะ สมรรถนะ และจัดการให้บุคลากรทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่จากสมรรถนะของบุคลากร

2.6 ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า สถานศึกษาควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มให้กับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ มาสร้างนวัตกรรมที่มีความโดดเด่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีรัก ผลาเมธากุล (2564) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ พบว่า หากกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม จะสามารถเป็นแบบอย่างแก่สถานศึกษาอื่นได้

2.7 ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา พบว่า ผลที่เกิดขึ้นหรือประสิทธิผลของสถานศึกษา หรือผลลัพธ์ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์อื่น ๆ ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร ลาวัลย์ (2565) ได้ทำการศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ กรณีศึกษา โรงเรียนกัลยาณวัตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรมีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำและการนำองค์กร พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารควรผู้บริหารควรมีวิธีการปฏิบัติตนที่จะชี้นำทิศทางองค์กร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และถ่ายทอดสู่บุคลากร และมีระบบการกำกับดูแลให้สถานศึกษามีความยั่งยืน

1.2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ในภาพรวม พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการวางแผนกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาแบบพลิกโฉมและท้าทาย เพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลตามที่กำหนด

1.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตร แผนการเรียน การบริการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการบริการการศึกษาอื่น ๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการสร้างให้เกิดความผูกพันของผู้เรียนหรือผู้รับบริการต่อสถานศึกษาเพื่อความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสำเร็จ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาในการวัดผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

ดังนั้น ผู้บริหารควรดำเนินการทบทวนหรือวัดผลดำเนินงานหรือความสำเร็จของสถานศึกษา นำผลการวัดไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ ถ่ายทอดความรู้ของบุคลากร สร้างความรู้ใหม่และบันทึกวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

1.5 ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสามารถสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการประเมินทักษะสมรรถนะ และจัดการให้บุคลากรทำงานที่ก่อให้เกิด ประโยชน์อย่างเต็มที่จากสมรรถนะของบุคลากร และการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต

1.6 ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารควรออกแบบกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมภารกิจทุกนำเทคโนโลยีใหม่และความต้องการของผู้รับบริการมาใช้ในการคิดออกแบบ พัฒนากระบวนการทำงานที่จะยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา

1.7 ด้านผลลัพธ์สถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษาสามารถร่วมกันพัฒนาจุดเด่นเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารควรพิจารณาจากหลายด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

เอกสารอ้างอิง

กรมปกครองส่วนท้องถิ่น. (2567). ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>.

จิตติมา วรณศรี. (2566). การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

ชนิดา ปากหวาน. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยวัฒน์ วาเทวณะ (2562). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการธรรมศาสตร์, 19(3), 131-141.

ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(1), 81-96.

พรวิทย์ จันทร์ศิริสร. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.

ธีรศักดิ์ (อุปมัย) อุปไมยอิชัยและ สุชาติ บางวิเศษ. (2563). การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรัตถกรณ์ กองนาคู. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประเสริฐ สำเภารอด. (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา (2566-2570) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.ppao.go.th>.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2564). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2567-2568 (ฉบับลิขสิทธิ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2565-2568. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.การศึกษาไทย.com>.
- สุธาสิณี พลอยขาว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุนทร ลาวัลย์. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ กรณีศึกษา โรงเรียนกัลยาณวัตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 12(3), 71-82.
- สุริยา ห้าวหาญ. (2558). รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรรัก ผลาเมธากุล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อร่าม วัฒนนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อุดม ชูสิวรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Norazila, O., & Kamarul, B.Y. (2020). Conceptual framework of school management excellence model. *Journal of Critical Reviews*, 7(19), 22-30.